

MYŠLENÍ O MYŠLENÍ

Karel Funk

Podle duchovní vědy rozeznáváme dvojí způsob myšlení: Předmyšlení (Vordenken) a myšlení následné, otrocké, ustrnulé (Nachdenken). Trochu si o tom zameditujme, toto rozlišení je k užítku.

Zatímco myšlení následné, encyklopedické, vzdělanostní, se v člověku odehrává na úrovni školského vzdělání (a to i v duchovních věcech) tedy rozumového: aha, tak tohle znamená, že to je takhle, pak předmyšlení (=skutečné přemýšlení) je živé, oslovující i cit a vůli, poctivé, opravdové, jdoucí zaujatě k podstatě, obtékající objekt myšlení. Vidíme to i v umění: některé jen dodatečně zobrazuje realitu, jiné jde k podstatě a z ní jen naznačuje, odvozuje, inspiruje... (Vsuvka: proto třeba nemám rád filmy Otakara Vávry: jsou jen vnějškově názorné, primitivně dramatické /davové bouřlivé scény se dobře točí/, názorově zjednodušené až schématické, prvoplánově polopatické, samá divokost a davová hnutí, jen filmové řemeslo, nikdy skutečné umění, a navíc mnohdy dějiny silně zkreslující v podřízenosti a loyaltě k někdejší ideologii: třeba filmy Jan Hus, Jan Žižka, Komenský – udělal z nich někoho úplně jiného, jsou to padělky, umělecké zločiny. Kladivo na čarodejnice, režimu i divákům podbízivý drasták, údajně ho ovšem dělal jako skrytou analogii k „normalizaci“, ale to mu moc nevěřím, věda o jeho oddanosti režimu. Není v nich v pozadí stojící moudrost nebo laskavý pohled tvůrce apod. Ale to jsem psát ani nechtěl).

Předmyšlení jde hlouběji než osvojení si znalostí, byť tzv. duchovních. Není ani znakem toho, je-li někdo v nějakém oboru uznávaný. Ba často naopak. I proto nechodím ani na antroposofické přednášky, které jsou většinou jen referáty o vzdělání přednašeče (s výjimkou třeba pana Dostála). Jsou lidé, kteří se nějakému duchovnu věnují celý život, navenek poctivě studují, sdružují se atd., ale je to jen hobby. Uvnitř si ani neškrtnou. To škrtnutí myslím až doslovně, jako určitý prožitek pravdy, který v nás zazáří. A teprve to škrtnutí je viditelné ze strany duchovních bytostí, jinak jsme pro ně jen něco jako „matné skvrny“. Nesmím si ovšem sám sobě to nadšení či škrtnutí jen nedočkavě předstírat, hrát si na to, že „hurá, už konečně...“, nesmím si hrát divadýlko ve stylu: teď to na mne takhle působí, konečně mám prožitek. Tedy, spíš se nechat zaujmout tou pravdou či hodnotou či poznáním samým o sobě, než si to vztahovat ke svému „já to takto zažívám“. Nemohu být furt jen konzumentem prožitků, ba ani konzumentem nového poznání či pravdy, jen se toho účastním, jak to je samo o sobě (to platí i o krásách přírody atd.).

Konkrétněji, příklady:

To nejdůležitější pro náš vývoj v této inkarnaci, totiž nabytí skutečného osobního vztahu ke Kristově misi pro lidstvo, od které se bude odvíjet naše budoucnost, lze nalézt různě: ve Vánocích od p. Dostála (podepsaný jako Křišťan), místy v Jungovi, Dascalovi, Prokofjevovi, a samozřejmě daleko nejzasvěceněji (ale pro někoho možná obtížněji) u Steinera. Běžné myšlení (po-myšlení, Nachdenken) si po

prečtení řekne asi: Aha, tak ono je to tak, už to vím. Mám další kousek vzdělání. Šuplíček se utěšeně plní. Skutečné myšlení se tím zaujme, text do člověka pronikne až do rozplamenění jeho vůle, stane se krví života (či skromněji - aspoň pár živými krvinkami), a výsledek je pocítění nutnosti: Musím změnit svůj život. Dosud jsem marnil čas.

Podobně je to například u otázek, čím vlastně Kristus člověka vykoupil, když dále platí zákon karmy (pochopit ten zdánlivý rozpor): lze si po prostudování (třeba v mé fialové knize Od křiku... je to dle Steinera, ale co nejstručněji) říci: ahá, už to vím. Anebo se tím textem prokousat a prožít hlouběji, až se to stane aktivní součástí mne. Nejde to třeba napoprvé, ani napodruhé. Podobně si skutečně prožít, osvojit do hloubky rozdíl mezi východními resp. předkristovskými naukami, a impulsem Krista. To je naprosto podstatné a trvá to někomu třeba i mnoho let, než si to do hloubky prožije. Ale může to přijít jen jako výsledek poctivého, zaujatého, osobního myšlení, kde racionální a logické pochopení je základem k osobnímu vztahu, a pak věc uchopíme svým já. Pak již žijeme jiní, než před tímto poznáním. Touha, poctivost, oddanost Pravdě, myšlenková pracovitost je třeba.

Může to být i vztah k modlitbě a meditaci. Co nejstručněji jsem se to pokusil napsat do Tří duší naboso v kap. Modlitba, Meditace aj. Je tam i esoterní výklad Otčenáše podle duchovní vědy, jak chápat a prožívat jednotlivé verše (zas z jiného úhlu, než ten nejpodstatnější výklad Steinera, jak Otčenáš pojednává o sedmi složkách člověka, ale vychází to z toho). Při čtení si lze sebeuspokojivě říct buď: aha, tak tenhle verš znamená tohle, anebo se tím do hloubi nechat zaujmout, oslovit, až k touze po své změně, tedy k poznání, v čem mne Otčenáš může tak oslovovat, že se jím mohu měnit podle božího plánu. Pak mám touhu, potřebu se k tomu podle časových možností vracet. Pak tím začne proces mého osobního vztahu k modlitbě, kterou jako jedinou zanechal Kristus lidem. Už začátek: Otče NÁŠ – tak jako kdysi Kristus, modlíme se v duchu společně, vtahujeme do modlitby celé lidstvo, nemodlíme se jen pro sebe. (A úplná drobnůstka: teprve poctivým myšlením poznám třeba i detail, že všeobecně církví praktikovaný překlad „zbav nás od zlého“ obsahuje zbytečně to „od“ – zbavuju se něčeho, ne od něčeho. Když mi přijde třeba tento detailek divný, nelogický, i to je miniaturní prvek samostatného myšlení.)

Proto jsem pro některé nepochopitelný ignorant. Nezajímá mne to, co je „tak úžasné“.

Kdysi před lety přijela do Písku jedna uznávaná dáma-propagátorka různého duchovna a Krista, a dvě organizátorky mne nezávisle na sobě zvaly: Jak úžasné, ona přijede až sem k nám, přijďte určitě, shánějte lidi. Protože ale ničím nezapaluje, vzbudil jsem u obou zvatelek rozhořčení a rozčarování, jak můžu být takový zbedněnec a promarnit takovou šanci. (Tohle se mi stává často v nejrůznějších prostředích, obzvláště duchovních, proto tam už skoro vůbec nelezu.)

Příklad pře(d)myšlení v běžném životě: vlastním vědomým rozhodnutím upustím od toho, že bych, jako dřív, vytýkal svému partnerovi úplně každé malé nedomyšlení, pochybení, opomenutí apod. Povrchní myšlení to neumí odpustit a hned vše vytkne. Hlubší, tvořivé myšlení umí zvážit, co to s druhým udělá, že ho to třeba zbytečně

rozhodí, že tím poruším harmonii, a že třeba i on by mi mohl vytýkat ledacos, co zas já nezvládám, ale nedělá to. Nebo i že já svým tlakem či razancí dusím nějakou jeho dobrou vlastnost, kterou nemůže (nedovolím mu) rozvinout. (To jsem dělal po celé roky.) Hlubším myšlením (postojem) něco na sobě vědomě zpracovávám (i kdyby to stokrát a tisíckrát nešlo) – bez rámusu, bez hmbuku, bez křečovitě nedočkavosti či sebeztracení při neúspěchu, i bez toho jalového zesebenadšení, které brzy odplyne.

Uplatňujeme-li Vordenken, před-myšlení, tvořivé myšlení, pak snáze (pocitivěji) rozpoznáme, že nevíme, anebo naopak jasně víme, že víme. Pak je člověk buď dlouho (někdy natrvalo) v některé věci zdrženlivý v úsudku (tam kde dav třeba soudí), jinde, pokud ví, že ví, je si jistý (ve věcech různých, od estetiky přes politiku až po duchovní směry či sdělení z duchovna). Leckoho to u člověka může mást.

Opatrnější, hlubší myšlení nenaletí třeba na lacinou demagogickou kampaň ve věcech veřejných, nenaletí na umělecké padělky (třeba i po občasném poznání, že jsem tady zase naletěl). Hlubší myšlení si zvaží, čemu chci opravdu věnovat čas a co jsem jen zbaštil nějakou rádobykulturní či snobskou agitací – v umění, televizi, duchovních akcích, styku s lidmi, všude. Ke svému trávení času máme velikou zodpovědnost. V příštích inkarnacích bude na světě mnohem hůř než je teď, tlak zla bude sílit a nynější doba je nám darována, máme-li aspoň trochu podmínky, k niterné přípravě. Pak bude času ještě mnohem míň. Bude sice sílit zlo, ale taky bude pro připravené Milost Kristova a Mariina mnohem silnější, ale záleží zas na tom, jak se k jejímu vnímání nyní uschopníme.